

трансграничної взаємодії.

Тому реалізація вищевказаних пріоритетів повинна відбуватися на основі досвіду країн-учасниць Євросоюзу і мати на меті наступне:

- 1) сприяння перебудові і розвитку прикордонних районів;
- 2) боротьбу з довготривалим безробіттям;
- 3) залучення молоді до трудової діяльності;
- 4) сприяння проведенню реформ у сфері спільної аграрної політики, що включає модернізацію галузей, котрі обслуговують сільське господарство, і сприяння розвитку сільськогосподарських територій.

Оскільки наявність транскордонних зв'язків сприяє здійсненню заходів для поступового усунення правових та адміністративних перешкод, що стримують розвиток транскордонної взаємодії, приведенню українського законодавства з питань регіонального співробітництва у відповідність з міжнародними нормами та підтримці взаємовигідних відносин із сусідніми країнами, питання розвитку євро регіонів в Україні набуватиме все більшого значення.

Література

1. Бройде З. С. Утворення євро регіональних структур / З. С. Бройде // Монтаж+Технології. – 2005, № 5. – С. 14-15.
2. Економічна енциклопедія // за ред. Гаврилишина Б. Д. – Київ: Академія, 2000, у 3-х томах.
3. Журба І. Є. Пріоритетні форми трансформації транскордонного співробітництва в умовах наближення України до ЄС: монографія / І. Є. Журба. – Хмельницький: ХНУ, 2012. – 276 с.
4. Granice i pogranicza nowej Unii Europejskiej. Z badan regionalnych, etnicznych i lokalnych / Red. M. Malikowski, D. Wojakowski. – Krakow: Nomos, 2005. – S. 336.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

В умовах економічних перетворень розвиток міжрегіонального співробітництва та впровадження дієвих механізмів його фінансового забезпечення дозволяє успішно вирішувати локальні проблеми, максимально використовувати ресурсний потенціал, послаблювати дисбаланс соціально-економічного розвитку окремих територій та інтенсифікувати інтеграційні процеси, притаманні сучасним міжнародним відносинам. Активізація міжрегіонального співробітництва сприяє капіталізації, мобілізації та оптимізації використання ресурсів регіонів як головного джерела макроекономічної стабілізації. В цьому контексті виникає необхідність розробки пріоритетних напрямів фінансового забезпечення міжрегіонального співробітництва з метою підтримки зростаючої активності регіонів, стимулювання їх розвитку.

Проблемою фінансування міжрегіонального співробітництва є недостатня кількість установ фінансової інфраструктури для належного ресурсного забезпечення міжрегіональних проектів та емісії муніципальних цінних паперів [2]. При цьому, значна частина фінансових асоціацій, спілок, філій кредитних установ, інститутів спільного інвестування концентрується у великих містах, і лише в окремих малих містах й селищах діють філіали комерційних банків, які не в змозі у повній мірі задовольнити попит на кредитні ресурси. Такі установи здатні акумулювати інвестиції, сприяти формуванню ринку робочої сили, розбудові інфраструктури. Водночас, низький рівень розвитку банківської системи окремих регіонів означає, що її власні фінансові ресурси мають тенденцію до стагнації. Саме тому, доцільним є податкове стимулювання нарощення банками власного капіталу, що стане запорукою стабільності банківської системи. Необхідність податкового стимулювання зростання банківського капіталу зумовлена тим, що воно непрямо сприятиме розвитку довгострокових банківських інвестицій. Відтак, пріоритетним напрямом фінансового забезпечення міжрегіонального співробітництва є фінансування проектів за рахунок коштів державного та місцевих

бюджетів, інших коштів, у тому числі тих, що виділяються в рамках міжнародної технічної допомоги.

Вагомим джерелом альтернативного фінансування міжрегіональних проектів можуть бути також кошти Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Чорноморського банку торгівлі та розвитку, Європейського інвестиційного банку, Міжнародної фінансової корпорації. Успішне співробітництво з міжнародними фінансовими інституціями є важливим індикатором для іноземних приватних інвесторів. Так, загальний обсяг ресурсів, які Україна може отримувати від міжнародних фінансових інституцій для впровадження пріоритетних проектів розвитку, складає понад 2,5 млрд. дол. США щорічно. Водночас, запозичення в Світовому банку і Європейському банку реконструкції та розвитку залишається вигідним для України з огляду на термін надання кредитів, вартість ресурсів, інституційний вплив. Це дозволить збільшити обіг товарів і послуг, залучити нові інвестиції в національну економіку, підвищити добробут населення регіонів та отримати додаткові обсяги міжнародної технічної допомоги.

Однак, в умовах економічної нестабільності проблемами співробітництва регіонів з міжнародними фінансовими інституціями є:

- неповне врахування регіональних особливостей, етапів розвитку країни;
- невідповідність регіональних інтересів та інтересів розвинутих країн, які є членами міжнародних фінансових організацій;
- неготовність регіонів до ефективного співробітництва в рамках міжнародних фінансових організацій (відсутність належним чином підготовлених кадрів, недосконала внутрішня політика, непослідовність в діях).

З метою підвищення ефективності співпраці з міжнародними фінансовими інституціями доцільно: розробити економічно й фінансово обґрунтовану стратегію, яка б конкретизувала кількісні показники і передбачала заходи, спрямовані на її реалізацію для досягнення позитивних результатів; підтримувати конструктивні відносини з приватними кредиторами та враховувати можливий вплив зовнішніх чинників шляхом ефективного управління зовнішнім боргом і резервами; сприяти становленню, розвитку міжнародних ринків товарів і послуг, модернізації та підвищенню ефективності діяльності підприємств державного і приватного секторів країни створивши відкриту,

конкурентну систему управління операціями міжнародних фінансових інституцій; покращити кадрове забезпечення сфери міжнародних валютно-кредитних відносин.

Значна кількість підприємств стратегічно важливих галузей економіки виконують державне замовлення, яке реалізується на підприємствах декількох регіонів. При цьому, нестача коштів державного бюджету не дає змоги таким підприємствам повністю завантажувати виробничі потужності. Як наслідок, державні стратегічні підприємства не отримують у повному обсязі державні замовлення у окремих галузях економіки, що скорочує обсяги виробництва, сприяє зростанню безробіття. Саме тому, для забезпечення динамічного розвитку підприємств окремих регіонів важливе значення має стимулювання зміцнення їх фінансової бази шляхом надання пільгових довгострокових кредитів, економічної інформації про можливу перспективу, ринкову кон'юнктуру, а також створення умов, що стимулюватимуть вкладення інвестицій. Такими заходами є пільгове фінансування капітальних вкладень у структуроформуючі галузі і виробництва, прискорена амортизація щодо виробництв, які визначають науково-технічний прогрес у регіонах, пільгове оподаткування нових підприємств, пряме бюджетне фінансування соціально значущих регіональних об'єктів. Водночас, бюджетне фінансування розвитку доцільно проводити шляхом надання прямих державних субсидій підприємствам та організаціям на практичну реалізацію проектів розвитку за умови залучення коштів приватних інвесторів. Разом з тим, в умовах дефіциту бюджетних коштів фінансова допомога як важіль стимулювання розвитку і підвищення ефективності підприємницької діяльності в регіонах може надаватись на основі співфінансування. Одним із інструментів співфінансування розвитку регіону є залучення приватного сектора. Позитивний економічний та соціальний ефект проявлятиметься в заохочуванні підприємництва та інновацій, зростанні рівня зайнятості, підвищенні життєвого рівня населення регіону. При цьому, економічну інформацію про можливу перспективу суб'єкти підприємницьких структур можуть отримувати із інформаційних центрів. Метою створення таких центрів в контексті міжрегіонального співробітництва є відображення динаміки розвитку галузей, наявності потенційних партнерів, умов фінансування, що сприятиме залученню як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів.

Збалансування міжрегіонального співробітництва зумовлює також необхідність активізації інвестиційної діяльності в межах окремих

територіальних утворень, посилення активності суб'єктів інвестиційного процесу, досягнення інвестиційної привабливості потенційних об'єктів інвестування. Водночас, важливими проблемами інвестиційного забезпечення розвитку економіки окремих регіонів є: низька привабливість їх інвестиційного клімату; недостатній вплив системи формування місцевих бюджетів на економічний розвиток регіонів; загострення інвестиційної конкуренції між регіонами [1]. Відтак, для підвищення рівня інвестиційного забезпечення міжрегіонального співробітництва з метою запобігання негативних тенденцій макроекономічної динаміки доцільним є: стимулювання інвестиційної діяльності в окремих регіонах, що базується на використанні системи пільг в оподаткуванні, визначенні пріоритетних напрямів інвестування та можливостей залучення кредитних ресурсів; створення мережі інвестиційних фондів для реінвестування коштів в межах діяльності фонду без проміжного оподаткування; надання урядових гарантій при залученні іноземних інвестицій.

Література

1. Круп'як Л.Б. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки регіону / Л.Б.Круп'як, І.Й.Круп'як // Ефективна економіка. – 2015. – № 12 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua.
2. Монастирний В.М. Шляхи вдосконалення державного регулювання міжрегіонального співробітництва / В.М. Монастирний // Актуальні проблеми державного управління. – 2013. – № 2. – С. 97-104.

Лідія КРУП'ЯК

Тернопільський національний економічний університет, Україна

МІЖРЕГІОНАЛЬНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАГРОЗ

Процеси міжрегіональної міграції здійснюють суттєвий вплив на формування трудового потенціалу регіонів, систему соціального забезпечення, соціокультурний розвиток тощо. В окремих регіонах України сформувалися стійкі тенденції впливу населення або навпаки – їх переміщення з інших регіонів, що вимагає відповідних дій місцевих органів влади стосовно вирішення соціальних проблем.

Сьогодні в Україні не має продуманої міграційної політики. Дії уряду

з регулювання внутрішньої та зовнішньої міграції є несистемними, не має чіткої цільової постановки, окреслення кола завдань, що вирішуються в різних часових лагах, щодо локалізації масштабів внутрішньої міграції та визначення важелів впливу на зовнішню міграцію. Органи державної влади на місцях та органи місцевого самоврядування не впливають на формування міграційних потоків, що відповідають інтересам розвитку національної економіки та реалізації регіональних факторів економічного зростання.

Безпосередніми причинами міграційних процесів є: міжрегіональні відмінності економічного розвитку, що впливають на можливості зайнятості та отримання доходів; відмінності регіонів у соціальних, природно-кліматичних умовах життя, культурному середовищі тощо, які впливають на стан здоров'я людини, її самопочуття та можливості вибору у реалізації своїх життєвих стратегій; рівень активності, мобільності, пасіонарності населення того чи іншого регіону, що сформувалися у певних історичних та культурних умовах.

Внутрішні міграції не впливають на зміну чисельності населення держави, а тільки на його перерозподіл в межах її регіонів. В цьому контексті, міжрегіональні міграції населення займають вагоме місце у процесі перерозподілу населення та трудових ресурсів у межах країни. Вони є своєрідним індикатором соціально-економічного розвитку області та показують привабливість чи непривабливість регіону всередині держави.

Міжрегіональна міграція населення є складним соціально-економічним явищем, яке мало досліджене в Україні. Воно охоплює як трудову міграцію, так і нетрудову, пов'язану із зміною місця проживання у зв'язку із сімейними обставинами, станом здоров'я, пошуком кращих умов життєдіяльності тощо. Воно обумовлене низкою економічних, соціальних, соціокультурних та психологічних мотивів і чинників.

Найбільш важливе значення мають соціально-економічні причини міжрегіональної міграції населення, які характеризують: розміщення виробництва на території регіону; рівень економічного розвитку; розміри інвестицій; рівень розвитку інфраструктури; можливість працевлаштування; можливість отримання освіти, житла.

Ключові детермінанти міжрегіональної міграції – це економічні чинники, наприклад, такі як економічна привабливість того чи іншого регіону та стійкий розрив у доходах між регіонами. Найвищий рівень відтоку мігрантів – у регіонах з нижчим рівнем економічного розвитку.